

Babītes novadā atklāta izstāžu zāle ar leģendārajam aktierim Eduardam Pāvulam veltītu ekspozīciju

2017. gada 2. septembrī Babītes novada pašvaldības Kultūrizglītības centra filiālē Salas pagastā “Vietvalži” (Spuņciemā) ar tematisku pasākumu “Salas pagasts. Eduards Pāvuls. Savējais” atklāja izstāžu zāli – Eduardam Pāvulam veltītu memoriālo izstādi un ekspozīciju par Salas pagasta vēsturi.

Kā stāsta izstāžu zāles vadītāja Dace Ulpe, “Pāvulu dzimta ir viena no senākajām un lielākajām Babītes novada Salas pagastā, un, lai arī Eduards Pāvuls dzimis Jūrmalā, viņa dzīve bijusi cieši saistīta ar Lielupes pretējo krastu, arī aktiera atdusas vieta ir Salas kapsētā. Izstāde iekārtota kādreizējā pagastmājā, kur E.Pāvuls jaunībā apmeklējis balles, bet 1981. gadā šajā ēkā filmējies televīzijas filmā “Ilgais ceļš kāpās”. Paralēli bagātīgajam fotogrāfiju, dokumentu un priekšmetu klāstam, izstādei ir arī digitāls risinājums (veidojis Jānis Jankevics), kurā apmeklētāji var iepazīties ar E.Pāvula biogrāfijas faktiem, radošo darbību, kā arī dzirdēt aktiera ieskaņoto Aleksandra Čaka poēmas “Mūžības skartie” fragmentu. Izstādes telpa (iekārtojusi māksliniece Lilija Dinere) ir uzskatāma par atsevišķu mākslas darbu, kas palīdzēs iejusties mazliet magiskajā radošas personības dvēseles atmosfērā. Īpaši interesants objekts ir tēlniecības darbs “Pāvulu dzimtas koks” (tēlnieki Roberts Diners un Andris Loss), kurā apkopoti dati no 1750. gada. Nākotnē ēkā būs skatāma pagasta un tā dzimtu vēsturei veltīta ekspozīcija, kas patlaban vēl tiek veidota”.

Lai gremdētos atmiņās par leģendāro latviešu aktieri, 2. septembrī uz izstāžu zāles atklāšanas pasākumu “Salas pagasts. Eduards Pāvuls. Savējais” pulcējās viesi, kas savulaik bijuši saistīti ar E.Pāvulu darbā un ikdienā, kā arī Pāvulu dzimtas pārstāvji. Pasākuma režiju veidoja Latvijas Kultūras akadēmijas Eduarda Smilģa Teātra muzeja vadītājs Jānis Siliņš, kurš E.Pāvulu pazina no savas dzimšanas brīža. J.Siliņš ir ieklausījies E.Pāvula domās, redzējis viņa iestudējumus, un izstādes atklāšanas pasākumā vēlējās ieskicēt viņa devumu skatuves un kino mākslā.

Aktieri Zane Jančevska un Jānis Paukštello, kā arī mūziķis Jēkabs Jančevskis sarīkojumā palīdzēja raisīt noskaņu draudzīgām sarunām par Eduardu Pāvulu. Vēsturniece Inga Sarma sniedza ieskatu notikumiem bagātajā un vairāk kā piecus tūkstošus gadu ilgajā Salas vēsturē, kas atspoguļosies jaunajā vēstures ekspozīcijā „Burvju spogulis”, kas taps nākamajā gadā. Pasākuma laikā tika atskaņoti fragmenti no kinofilmām “Izpostītā ligzda”, “Ceplis” un izrādes “Velnakaula dvīņi”.

Atmiņās par E.Pāvulu pasākumā dalījās arī aktiera meita Ilze Mētra un Latvijas Nacionālā teātra aktrise Lolita Cauka (aktrise no filmas “Vella kalpi”), atminoties, kā kopā ar E.Pāvulu strādāja 1991. gadā barikāžu laikā un viņa nozīmi valsts atjaunošanas brīdī.

Pasākuma noslēgumā klātesošos uzrunāja Babītes novada pašvaldības domes priekšsēdētājs Andrejs Ence, uzsverot, ka iespēja izveidot tautā iemīļotajam aktierim veltītu piemiņas vietu, ir liels gods, un pateicās visiem – Pāvulu ģimenei un izstādes radītājiem – par viņu ieguldījumu un aktierim piederošu lietu uzticēšanu, kā rezultātā

tapa telpa, kur ar Eduarda Pāvula dzīves gaitām un viņa dzimtas koku varēs uzzināt plašāka sabiedrība.

Izstāžu vadītāja D.Ulpe atklāj, ka tieši cilvēki, kas savulaik bijuši kopā ar E.Pāvulu uz teātra skatuves un filmējušies kino, ir apliecinājums tam, ka E.Pāvuls vēl arvien ir savējais; tāds bija arī izskanējušā pasākuma nosaukums - "Salas pagasts. Eduards Pāvuls. Savējais."

Ekspozīcija veidota par Babītes novada pašvaldības finanšu līdzekļiem. Turpmāk gan Salas pagasta iedzīvotājiem, gan viesiem būs iespēja apmeklēt izcilā aktiera piemiņai veltīto izstādi un izzināt Salas pagasta vēstures ceļus.

Ilze Aizsila,

Babītes novada pašvaldības sabiedrisko attiecību speciāliste

Eduards Pāvuls un Salas pagasts

Eduards Pāvuls teātra zinātniecei Lilijai Dzenei teicis, ka nāk no Salas Pāvuliem. Viņš minējis, ka dzimta arvien dzīvojuši abos Lielupes krastos – Jūrmalā un Salas pagastā, un savas mūža mājas radusi Salas kapsētā, kur arī viņš dusēšot. Dzimtas pārstāvji savas saknes ir izpētījuši līdz pat 18. gadsimtam. Izstādē tās atveidotas mākslas darbā "Pāvulu dzimtas koks" (autori: Roberts Diners un Andris Loss, 2017. gads, dzelzs, misiņš, patina, izmērs ≈2x2 m).

Domājot par Salas pagasta vēstures atspoguļojumu caur tajā dzīvojošo dzimtu gaitām, par vienas lielas dzimtas plašai sabiedrībai pazīstamāko pārstāvi ir izraudzīts Eduards Pāvuls, kas simboliski savieno gan Lielupes abus krastus, gan sasaista dažādus laikmetus ar tagadējo Babītes novada pašvaldības Kultūrizglītības centra filiāles Salas pagastā "Vietvalži" ēku, kādreizējo Salas pagastmāju.

Būdams aizrautīgs dejotājs, jaunībā Eduards Pāvuls šeit apmeklēja balles, viņa tēvs bija bundzinieks Brīvprātīgo ugunsdzēsēju orķestrī, kas spēlēja zaļumballēs gan Mellužos, gan Salā. Te bija bagātīgas zvejas vietas - E. Pāvuls labprāt makšķerēja Babītes ezerā, Lielupē, Spunupē. 1981. gadā, filmējot televīzijas filmu "Ilgais ceļš kāpās" ar Eduardu Pāvulu Jēkaba Ozola lomā, toreizējā pagastmājā tapušas vairākas tās epizodes. 1950. gadu sākumā Eduards Pāvuls tika iesvētīts Salas Sv. Jāņa baznīcā. Ar šo pašu laiku posmu saistīts kāds traģikomisks notikums E.Pāvula biogrāfijā. 1949. gadā viņš absolvēja Dailes teātra 2.studiju, un bija pienācis karaklausības laiks, taču tobrīd īpašu vietu jaunā aktiera dzīvē bija ieņēmusi meitene no Jūrmalas – Lilija Volfa (vēlāk Pāvule). Abi bija izdomājuši filmas scenārija cienīgu plānu – bēgšanu no dienesta padomju armijā. Par slēpšanās vietu tika izraudzīts Lēģerkalns Salas pagastā, kur bēglis patvērās, bet draudzene gādāja, lai viņam būtu pārtika un citas nepieciešamās lietas. Tomēr ģimene saprata, ka iespējamās nepatikšanas ir daudz lielākas, nekā jaunieši nojauš, tāpēc Eduarda tēvs Kārlis pierunāja dēlu atteikties no domas par dzīvi mežā.

Eduards Pāvuls savas lomas veidoja no dzīvē pieredzētā – no satiktajiem cilvēkiem, no paša piedzīvotā, no tā, kas bija radies viņa dvēselē neskaitāmajās stundās, kas pavadītas dabā, pie ūdeņiem. Pašos kinokarjeras pirmsākumos radītais zvejnieka dēls Oskars dzīvoja aktiera radošajā būtībā vairāk nekā divdesmit gadu, līdz pārtapa Jēkabā Ozolā – tā Eduards Pāvuls pats redzēja šo tēlu metamorfozi. Līdzīgi kā Oskara, arī Ozola lomu Pāvuls pieņēma nelabprāt, tomēr ar laiku pats atzina, ka tā ir viņa mīļākā filmu loma.

2006. gada jūlijā Eduards Pāvuls devās mūžībā. Viņa atdusas vieta ir Salas kapsētā.

Izstāžu vizuālais risinājums un mākslinieki

Babītes novada pašvaldības Kultūrizglītības centra filiāles Salas pagastā “Vietvalži” izstāžu zāle veidota atbilstoši izstrādātajām vēstures ekspozīcijas un aktiera E. Pāvula memoriālās izstādes koncepcijām. Ņemot vērā ēkas specifiku, telpu lielumu un informācijas piesātinājumu, tika domāts gan par tehnoloģiskiem risinājumiem, gan māksliniecisko vērtību, tāpēc E.Pāvula izstādes telpa veidota kā mākslas darbs, izvietojot tajā ne tikai izstādi un multimediju prezentāciju, bet arī unikālus mākslas objektus, kas radīti tieši šim nolūkam – “Pāvulu dzimtas koks” (autori tēlnieki Roberts Diners un Andris Loss) un sienas gleznējums “Upe” (autore gleznotāja Lilija Dinere). Māksliniece L.Dinere veidojusi tēmai atbilstošu scenogrāfisku risinājumu, lai apmeklētājiem radītu emocionāli piesātinātu vidi, kur var aplūkot un izpētīt izcila aktiera dzīves un radošā darba dokumentālās liecības.

Izstādes veidotāja māksliniece Lilija Dinere

Lilija Dinere ir Latvijā un ārzemēs pazīstama māksliniece, Latvijas Mākslinieku savienības biedre kopš 1981. gada, kopš tā laika sarīkojusi 21 personālizstādi Latvijā un ārzemēs, piedalījies vairāk nekā 160 izstādēs. L.Dinere darbi atrodas Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, Latvijas Mākslinieku savienības muzeja kolekcijās, A. Puškina Valsts Tēlotājas mākslas muzejā, Valsts Tretjakova mākslas galerijā Maskavā (Krievija), Frauen Museum Bonnā (Vācija), Gotlandes mākslas muzejā Visbijā (Zviedrija); privātkolekcijās ASV, Igaunijā, Indijā, Izraēlā, Japānā, Kanādā, Krievijā, Francijā, Somijā, Vācijā, Zviedrijā. Strādā grafikas, akvareļa, akrila, eļļas un jauktās tehnikās. Ilustrējusi vairāk nekā 60 grāmatas, veidojusi 24 pastmarku dizainu “Latvijas Pastam”.

Tēlnieks Roberts Diners

Roberts Diners ir Latvijas Tēlnieku Centra un Latvijas Mākslinieku savienības biedrs kopš 2001. gada. Sarīkojis 7 personālizstādes Latvijā un ārzemēs, piedalījies aptuveni 30 nozīmīgās izstādēs Latvijā un ārzemēs. Veido skulptūras vaskā, mālā, bronzā, kokā, akmenī u.c. Darbi atrodas mākslas kolekcijās Latvijā, ASV, Vācijā, Indijā, Izraēlā, Krievijā, Igaunijā u.c.

Tēlnieks Andris Loss

Andris Loss ir Tautas daiļamatu meistars no 1966. gada, piedalījies lietišķās mākslas izstādēs kopš 1964. gada. Darbi privātās un muzeju kolekcijās Latvijā, ASV, Austrālijā un Izraēlā.

Video mākslinieks Jānis Jankevics

Multimediju prezentācijas vizuālo risinājumu ir veidojis Jānis Jankevics – video mākslinieks no Liepājas. Viņš ir absolvējis Liepājas Universitātes maģistra studiju programmu “Jauno mediju māksla”. Piedalījies daudzās mākslas izstādēs, tostarp starptautiskajā laikmetīgās mediju mākslas izstādē “FIELDS”, kas 2014. gadā notika LNMM izstāžu zālē “Arsenāls”, piedalījies Jūrmalas kultūrvēsturiskā mantojuma digitalizācijas projektā. J.Jankevics strādā par pasniedzēju Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolā un Liepājas Universitātē, kur viņš māca video mākslu un animāciju.

Dace Ulpe

Babītes novada pašvaldības
Kultūrizglītības centra filiāles Salas pagastā “Vietvalži” izstāžu zāles vadītāja

Salas pagasta vēsturei veltīta ekspozīcija

Līdz ar Eduardam Pāvulam veltīto memoriālo izstādi Babītes novada pašvaldības Kultūrizglītības centra filiālē Salas pagastā „Vietvalži” top arī novada vēsturei veltīta vēstures ekspozīcija „Burvju spogulis”. Sākor at 2.septembri, skatāma ekspozīcijas pirmā kārtā – ieskats Salas pagasta iedzīvotāju sadzīvē un saimniecībā – dzīvojamās telpas interjera fragments, sadzīves priekšmeti, dokumenti, grāmatas u.c. vēstures liecības. Nākamajā gadā, sagaidot Latvijas simtgadi, paredzēts izveidot digitālu ekspozīciju, kas stāstīs par Babītes novada un Salas pagasta notikumiem bagāto vēsturi, ievērojamiem novadniekiem un dzimtām.

Salas pagasta teritorija apdzīvota kopš 3.g.t.p.m.ē., viduslaikos cauri pagastam vedis pirmais sauszemes satiksmes ceļš no Rīgas uz Prūsiju, šeit atrodas nostāstiem apvīts pilskalns un daudz nozīmīgu vēsturisku notikumu vietu. „Burvju spogulis” vēstīs par izdaudzītajiem sīpolu audzētājiem, dzintara meklētājiem, novada muižām, skolām un baznīcām, kā arī par neseno vēsturi – kolhoza laikiem.

Digitālā ekspozīcija iecerēta kā krāšņs un atraktīvs vēstījums par notikumiem un cilvēkiem, tajā būs izmantoti dokumenti, fotogrāfijas, animācija un kinohronikas. Ekspozīcijas autori ir vēsturniece Inga Sarma un mākslinieks Jānis Jankevics.

Ekspozīcija tiek veidota par Babītes novada pašvaldības finanšu līdzekļiem.

Inga Sarma,
vēsturniece